

Historisch overzicht vanaf 1900

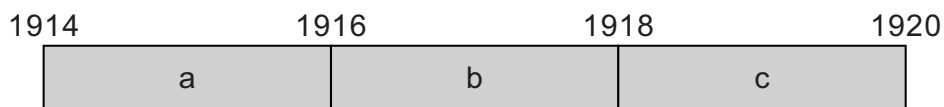

- 1p 15 Rond 1900 wilden katholieke geestelijken dat hun gelovigen alleen van een katholieke bibliotheek gebruik maakten. Zij vonden de openbare bibliotheek niet geschikt voor hun gelovigen.
→ Geef een reden waarom katholieke geestelijken een **openbare** bibliotheek niet geschikt vonden.

Gebruik bron 7.

- 1p 16 Iedereen begon plotseling te lachen, omdat de ik-persoon een fout maakte.
→ Welke fout maakte de ik-persoon?

- 2p 17 Hieronder staan vijf gebeurtenissen die horen bij de Eerste Wereldoorlog:
- 1 De Duitse aanval loopt vast: begin van de loopgravenoorlog.
  - 2 In Versailles wordt een verdrag getekend.
  - 3 De Oostenrijkse troonopvolger en zijn vrouw worden doodgeschoten in Sarajevo.
  - 4 De Verenigde Staten verklaren de oorlog aan Duitsland.
  - 5 Het Duitse leger valt België binnen.

- Geef per gebeurtenis aan bij welke periode van de tijdbalk (a, b of c) die hoort. **Let op!** Een periode mag meer dan één keer worden gebruikt.

Doe het zo:

Bij gebeurtenis 1 hoort periode ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 8.

- 1p 18 In zijn toespraak heeft Stalin het over een economische en industriële politiek die ervoor moet zorgen dat er geen achterstand ontstaat.
→ Welk economisch begrip past bij deze industriële politiek?

Gebruik bron 9.

- 2p 19 Iemand beweert dat het veranderen van de foto past bij het stalinisme in de periode 1935-1939.
→ Geef aan dat de bewering juist is door de volgende begrippen in een juiste samenhang en betekenis te gebruiken: **politieke tegenstanders, showproces en zuivering.**

Doe het zo:

Het veranderen van de foto past bij het stalinisme in de periode 1935-1939, omdat ...

- 1p 20 Hieronder staan vier gebeurtenissen die te maken hebben met de geschiedenis van de Sovjet-Unie:
- 1 De Russische tsaar wordt afgezet.
  - 2 De slag om Stalingrad vindt plaats.
  - 3 De tiende verjaardag van de Russische Revolutie wordt gevierd.
  - 4 Duitsland valt de Sovjet-Unie binnen.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik bron 10.

- 1p 21 Hitler schreef zijn ideeën op in het boek '*Mein Kampf*'.
→ In welk jaar werden de meeste exemplaren van dit boek gedrukt? Geef ook aan welke gebeurtenis in dat jaar een mogelijke verklaring is voor het grote aantal gedrukte exemplaren.

Doe het zo:

jaar: ...

gebeurtenis: ...

- 2p **22** Een bewering:
Een parlementaire democratie en het Führerprincipe passen niet bij elkaar.
→ Leg uit dat deze bewering juist is, door:
- aan te geven wat het Führerprincipe is en
  - aan te geven waarom het Führerprincipe niet past bij een parlementaire democratie.

- 1p **23** **Tot** 1936 bezuinigde de Nederlandse regering op het leger. **Vanaf** 1936 investeerde de regering juist steeds meer in het leger.
→ Welke reden had de Nederlandse regering om eerst op het leger te bezuinigen en later juist in het leger te investeren?

	reden om eerst te bezuinigen	reden om later toch te investeren
A	de verplichte demilitarisatie	de gelijkschakeling in Duitsland
B	de verplichte demilitarisatie	de herbewapening van Duitsland
C	de wereldwijde economische crisis	de gelijkschakeling in Duitsland
D	de wereldwijde economische crisis	de herbewapening van Duitsland

Gebruik bron 11.

- 1p **24** Hieronder staan drie perioden:
- 1 het Interbellum
  - 2 de Tweede Wereldoorlog
  - 3 de Koude Oorlog
- Bij welke van de drie hierboven staande perioden past de bron?
Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

De bron past bij ... (kies een periode), want ... (geef een verklaring).

Gebruik bron 12.

- 1p 25 De krant waarin het bericht verscheen was verboden door de bezetter.
→ Geef een reden waarom de inhoud van dit bericht ervoor zorgde dat deze krant niet door de bezetter werd toegestaan.

Gebruik nogmaals bron 12.

- 1p 26 De Duitse soldaten controleerden vooral de persoonsbewijzen van jonge mannen.
→ Geef een reden waarom vooral jonge mannen werden gecontroleerd.

Gebruik bron 13.

- 1p 27 Geef een historische verklaring voor de ontwikkeling die te zien is in de bron.
- 1p 28 De president van de Verenigde Staten besloot tijdens de Tweede Wereldoorlog atoombommen in te zetten tegen Japan.
Welk argument had de president voor de inzet van de atoombommen?
A De Amerikanen dachten dat bij de verovering van Japan veel van hun soldaten zouden sneuvelen.
B De As-mogendheden hadden een bondgenootschap gesloten met de Sovjet-Unie.
C De Geallieerden wilden voorkomen dat de Sovjet-Unie een atoombom zou inzetten.
D Japan weigerde zich over te geven aan de As-mogendheden.
- 2p 29 Over de rol van Soekarno tijdens en na de Tweede Wereldoorlog zijn de meningen nog steeds verdeeld. Soms zijn ze positief, soms zijn ze negatief.
→ Geef voor beide meningen een argument.
Doe het zo:
positief: ... (geef argument)
negatief: ... (geef argument)

Gebruik bron 14.

- 1p 30 Waar en in welke periode werd dit bankbiljet als wettig betaalmiddel gebruikt?
A in Indonesië in de periode 1942-1945
B in Indonesië in de periode 1946-1949
C in Japan in de periode 1942-1945
D in Japan in de periode 1946-1949
E in Nederland in de periode 1942-1945
F in Nederland in de periode 1946-1949

Gebruik bron 15.

- 1p 31 Deze foto was in 1947 bruikbaar voor de Nederlandse regering, als propaganda voor de Eerste Politieke Actie. Een verklaring voor het gebruik van deze propagandafoto is dat de actie van de mariniers lijkt op een andere historische gebeurtenis in Europa een paar jaar daarvoor.
→ Welke historische gebeurtenis wordt bedoeld?

Gebruik nogmaals bron 15.

- 1p 32 Wat is de propagandaboodschap van deze foto?

Gebruik bron 16.

- 1p 33 Welke historische gebeurtenis, uit het jaar waarin de foto gemaakt is, wordt door de kinderen nagespeeld?

Gebruik nogmaals bron 16.

- 2p 34 Leg uit dat de inwoners van West-Berlijn **tijdens de Tweede Wereldoorlog** anders dachten over de geallieerde vliegtuigen dan in **1948**.

Doe het zo:

Tijdens de Tweede Wereldoorlog dachten veel inwoners ... (kies uit: positief / negatief) over de geallieerde vliegtuigen, omdat ... (geef verklaring).

In 1948 dachten veel inwoners ... (kies uit: positief / negatief) over de geallieerde vliegtuigen, omdat ... (geef verklaring).

Gebruik bron 17.

- 1p 35 In welke periode werd de BB in Nederland opgericht?
A 1915-1924
B 1925-1934
C 1935-1944
D 1945-1954

Gebruik bron 18.

- 2p 36 Leg uit, met behulp van de bron, welke kritiek er in de tekening gegeven wordt op de rol van de Verenigde Naties.

Doe het zo:

De kritiek die op de Verenigde Naties gegeven wordt is: ... (noem kritiek).
Dat blijkt uit: ... (gebruik de bron).

Gebruik bron 19.

2p 37 Hieronder staan vijf jaartallen

- 1937
- 1940
- 1944
- 1949
- 1963

→ Geef per onderdeel van de bron aan welk jaartal daarbij hoort. **Let op!**
Elk jaartal mag maar één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Bij onderdeel 1 hoort ... (vul jaartal in).
(enzovoort tot en met onderdeel 5)

1p 38 In de jaren zestig van de twintigste eeuw kwamen veel immigranten naar Nederland.

Uit welke landen kwamen deze immigranten en waarom kwamen zij naar Nederland?

- A Indonesië en Suriname, omdat deze koloniën zelfstandig waren geworden.
- B Indonesië en Suriname, omdat Nederland een tekort aan arbeiders had in de industrie.
- C Turkije en Marokko, omdat deze koloniën zelfstandig waren geworden.
- D Turkije en Marokko, omdat Nederland een tekort aan arbeiders had in de industrie.

Gebruik bron 20.

1p 39 Welke afbeelding past bij de Camp Davidakkoorden van 1978?

- A afbeelding 1
- B afbeelding 2
- C afbeelding 3
- D afbeelding 4

- 2p 40 Hieronder staan vijf gebeurtenissen die te maken hebben met het conflict in het Midden-Oosten:
- 1 Arabische olieproducerende landen kondigen een volledige olieboycot af tegen Nederland.
  - 2 David Ben Goerion roept de staat Israël uit.
  - 3 De Verenigde Naties nemen het verdelingsplan voor Palestina aan.
  - 4 Egypte en Israël sluiten vrede.
  - 5 Het Israëlische leger verovert de Gaza-strook, de Sinaï-woestijn en de Westelijke Jordaanoever.
- Zet de gebeurtenissen op de juiste plaats in onderstaande tijdbalk. **Let op!** Een letter mag meer dan één keer gebruikt worden.

a	b	c
1945-1955	1956-1970	1971-1980

Doe het zo:

Gebeurtenis 1 hoort op plaats ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met gebeurtenis 5)

Gebruik bron 21.

- 1p 41 De bron laat de aanwezigheid van buitenlandse militairen in de BRD en de DDR zien.

Welke verklaring past bij deze situatie?

- A Na de Tweede Wereldoorlog kregen de BRD en de DDR geen toestemming om een eigen leger op te bouwen.
- B Na de Tweede Wereldoorlog werden de BRD en de DDR door deze geallieerde landen veroverd.
- C Tijdens de Koude Oorlog bevonden de BRD en de DDR zich in de invloedssfeer van de NAVO en het Warschaupact.
- D Tijdens de Koude Oorlog werden de BRD en de DDR bezet, omdat het IJzeren Gordijn werd opgericht.

Gebruik bron 22.

- 2p 42 Zet de vijf afbeeldingen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.

Doe het zo:

Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).

Gebruik nogmaals bron 22 en gebruik bron 23.

- 2p 43 De gebeurtenissen die zijn afgebeeld in bron 22 speelden zich af op plaatsen die te zien zijn op de kaart in bron 23.

→ Waar vonden de gebeurtenissen van bron 22 plaats?

Doe het zo:

De gebeurtenis op afbeelding 1 vond plaats in ... (schrijf letter op).
(enzovoort tot en met de gebeurtenis op afbeelding 5)

Gebruik bron 24.

- 2p 44 In de bron staan twee overzichten.
→ Welk overzicht gaat over de Olympische Zomerspelen van **1996**?
Verklaar je keuze met behulp van twee verschillende onderdelen van de bron.

Doe het zo:

Overzicht ... (kies uit: 1 of 2) gaat over 1996, want ... en ... (noem twee verschillende onderdelen van de bron).

Gebruik bron 25.

- 1p 45 Welk jaartal hoort bij de kaart?
A 1900
B 1925
C 1950
D 1975
E 2000

Gebruik bron 26.

- 1p 46 In de troonredes van 1995, 1998 en 2002 wordt verwezen naar kenmerken die passen bij de Nederlandse samenleving.
→ Naar welke kenmerken wordt in de troonredes verwezen?

	troonrede 1995 kenmerken:	troonrede 1998 kenmerken:	troonrede 2002 kenmerken:
A	individualisering	poldermodel	religieuze pluriformiteit
B	individualisering	poldermodel	secularisatie
C	multiculturele samenleving	globalisering	religieuze pluriformiteit
D	multiculturele samenleving	globalisering	secularisatie

- 2p 47 Hieronder staan vier omschrijvingen van internationale organisaties:
- 1 Bijna alle landen van de wereld zijn hierbij aangesloten; het belangrijkste doel is het handhaven van de vrede en veiligheid in de wereld.
  - 2 De belangrijkste doelen zijn economische samenwerking en samenwerking op het gebied van onderwijs, justitie en landbouw.
  - 3 De belangrijkste doelen zijn militaire samenwerking en onderlinge verdediging van westerse landen.
  - 4 Samenwerkingsverband van zes landen om de productie van staal en kolen te garanderen voor de wederopbouw van Europa na de Tweede Wereldoorlog.

Vijf internationale organisaties:

- a EGKS
- b EU
- c NAVO
- d Verenigde Naties
- e Warschaupact

→ Geef per omschrijving aan welke organisatie daarbij past. **Let op!** Er blijft één organisatie over.

Doe het zo:

Bij omschrijving 1 past ... (vul letter in).
(enzovoort tot en met omschrijving 4)

Historisch overzicht vanaf 1900

---

bron 7

Een Duitse historicus beschrijft hoe hij als zevenjarig jongetje het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog beleefde:

Ook de zoon van onze buurman werd opgeroepen om zich als soldaat bij het leger te melden. We renden achter de wagen aan waarmee hij naar de trein werd gebracht en we riepen hem na: "Wees dapper! Kom snel weer thuis". Iemand riep: "Geef de Serviërs een pak slaag!" Ik voegde daaraan toe: "En de Oostenrijkers ook!" Ik was heel verbaasd dat iedereen plotseling begon te lachen.

bron 8

Uit een toespraak van Stalin (1931):

Soms wordt er gevraagd of het niet mogelijk is het tempo van industrialisatie enigszins te vertragen. Nee, kameraden, dat is niet mogelijk! Het tempo moet niet verlaagd worden! Integendeel, we moeten onze doelen halen. Dit zijn we verplicht aan de werkende klasse in de Sovjet-Unie en in de rest van de wereld. Het tempo verlagen zou achterstand betekenen.

bron 9

Twee foto's van Stalin met enkele leden van de Communistische Partij:

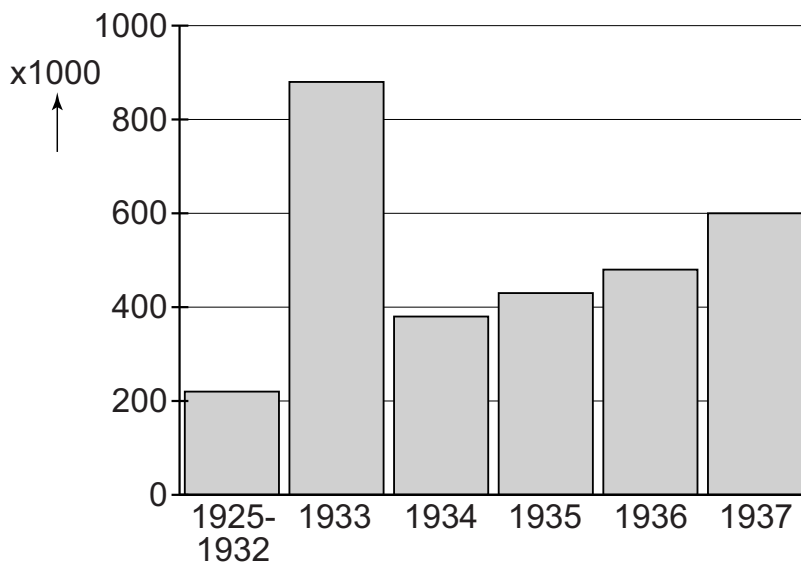

Toelichting

De foto links is het origineel; de foto rechts is met opzet veranderd in opdracht van Stalin.

bron 10

Een tabel met het totaal aantal gedrukte exemplaren van het boek *'Mein Kampf'* (1925-1937):

bron 11

Een aankondiging voor Koninginnedag:

Toelichting

Op de aankondiging staat de tekst: 'Koninginnedag' – Je maintiendrai (*vertaling: Ik zal handhaven*; dit is de wapenspreuk van Nederland) – De plechtige viering te Londen.

bron 12

Uit een Nederlandse verzetskrant (1944):

Ergens in Nederland stapten drie Duitse soldaten een trein binnen en begonnen de persoonsbewijzen van jongeren te controleren. Eén jongeman begon het erg benauwd te krijgen. Een politieagent, die tegenover hem zat begreep de situatie. Hij deed, zonder wat te zeggen, de jongeman een paar handboeien om. Toen de Duitsers langs kwamen en zagen dat de jongeman een arrestant was, vroegen ze hem niets. Vlak voor het volgende station maakte de politieagent de boeien weer los. Hij zei: "Maak dat je weg komt!" en liet de jongen uitstappen.

bron 13

Aantal sterfgevallen in drie steden in 1944:

	eerste helft 1944	tweede helft 1944	verschil
Amsterdam	4401	9737	+ 5336
Rotterdam	3255	7854	+ 4599
Den Haag	2389	5811	+ 3422

bron 14

Een bankbiljet:

Toelichting

Op het bankbiljet staat de tekst: 'De Japansche regeering betaalt aan toonder een gulden'.

('Betalen aan toonder' betekent dat de Japanse regering de waarde van de gulden garandeert.)

bron 15

Het begin van de Eerste Politonele Actie op Java (1947):

Toelichting

In een Nederlandse krant stond in 1947 bij deze foto het volgende bijschrift: 'De mariniers stormen aan land'.

bron 16

Spelende kinderen in West-Berlijn (1948):

bron 17

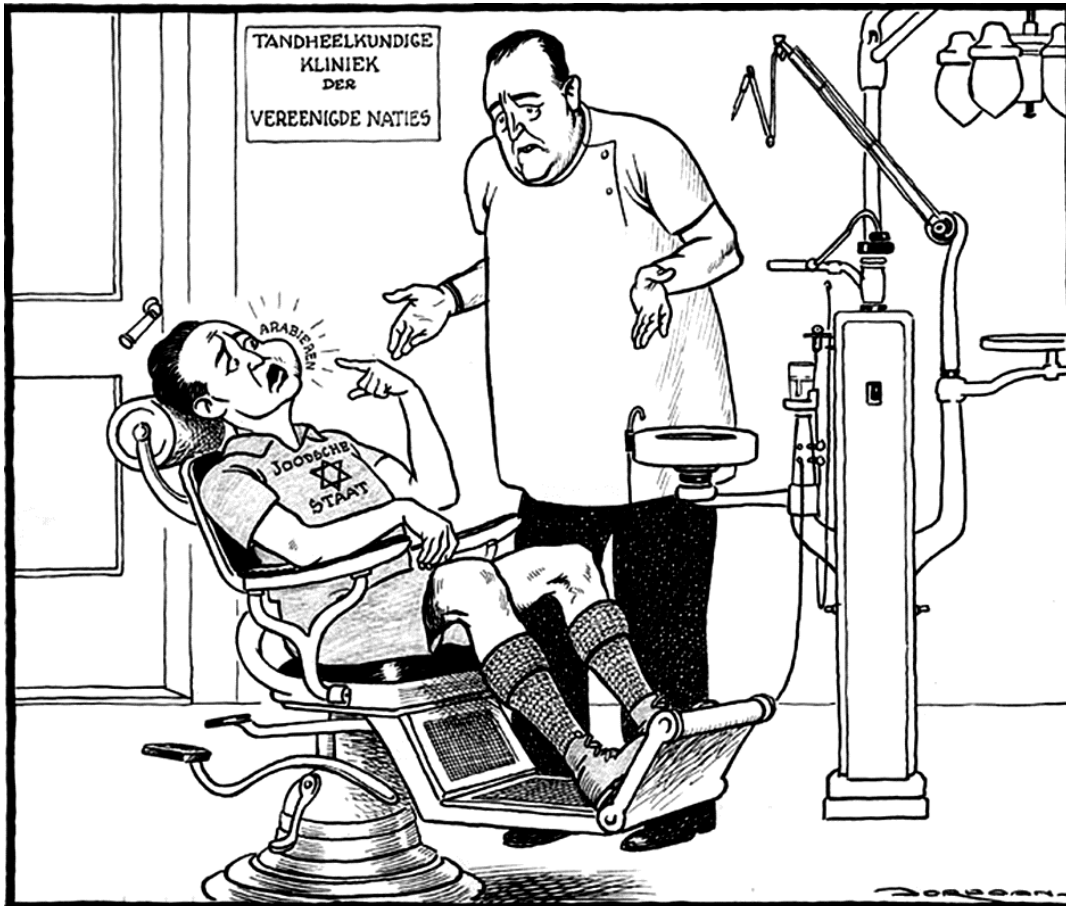
Tekst in een folder, uitgegeven bij de oprichting van de 'Organisatie Bescherming Bevolking' (BB):

Mocht de tegenstander gebruik maken van brandbommen, gifgassen of zelfs atoombommen, dan zal de BB proberen de gevolgen daarvan in huis tot een minimum te beperken.

Daarnaast zal iedere Nederlander moeten beginnen met het nemen van beschermingsmaatregelen voor zichzelf, zijn gezin en zijn eigendommen.

bron 18

Een spotprent over een conflict in het Midden-Oosten (1948):

Toelichting

De tandarts is het hoofd van de Verenigde Naties. Hij zegt: "Het spijt me, maar ik heb geen tang". Aan de muur hangt een bord met de tekst: 'Tandheelkundige kliniek der Verenigde Naties'. Boven de wang van de patiënt staat de tekst: 'Arabieren'. Op het shirt van de patiënt staat de tekst: 'Joodsche staat'.

bron 19

Hieronder staan vijf fragmenten van een Nederlandse politicus die in de periode 1937-1963 in verschillende steden heeft gewoond:

onderdeel 1

In Londen

Rijdend in een bus hoorde ik het angstaanjagende geluid van een vliegende bom. De Duitsers zetten dit wapen in, terwijl ze de oorlog al bijna verloren hadden. Daarna ineens een geweldige slag, één blok verder in een zijstraat. Mijn bus was vertraagd door een stoplicht, anders waren wij getroffen.

onderdeel 2

In Washington

Ik herinner mij een gesprek met president Kennedy. Hij zat op zijn leren draaistoel in zijn werkkamer en staarde naar het gras in de achtertuin van het Witte Huis. Hij zei: "De Nederlanders hebben militaire ervaring in Azië en voor ons zou militaire steun in Vietnam belangrijk zijn."

onderdeel 3

In Bern

Ik hoorde het in de nacht van 10 mei. De eerste berichten op onze ambassade kwamen om een uur of vijf door. Ik was er kapot van. Er was nauwelijks meer telefoonverkeer. Op 11 mei kreeg ik eindelijk iemand in Nederland aan de lijn en ik vroeg: "Hoe gaat het daar?" Op dat moment hoorde ik een bominslag. En de stem aan de andere kant zei: "Nou, je hoort het wel, er vallen hier bommen."

onderdeel 4

In Berlijn

Ik woonde in Berlijn, waar de sfeer beangstigend was. Steeds vaker zag je overal de nazi's in hun bruine uniformen marcheren en de hakenkruisvlaggen wapperen. Maar de burgerij leefde nog vrij onbezorgd. De meeste mensen zagen alleen de vooruitgang in de economie. Toch moest je zeer voorzichtig zijn met wie je omging. Je kon niet meer alles zeggen.

onderdeel 5

In New York

Ik werd benoemd tot tweede man van de Nederlandse vertegenwoordiging bij de Verenigde Naties. In deze eerste jaren hadden de Verenigde Naties nog macht en aanzien. Zij zaten in een wat ouder gebouw, maar in New York was men begonnen met de bouw van het nieuwe hoofdkwartier.

bron 20

Hieronder en op de volgende pagina staan vier afbeeldingen van personen die een rol hebben gespeeld in het Midden-Oosten:

afbeelding 1

afbeelding 2

afbeelding 3

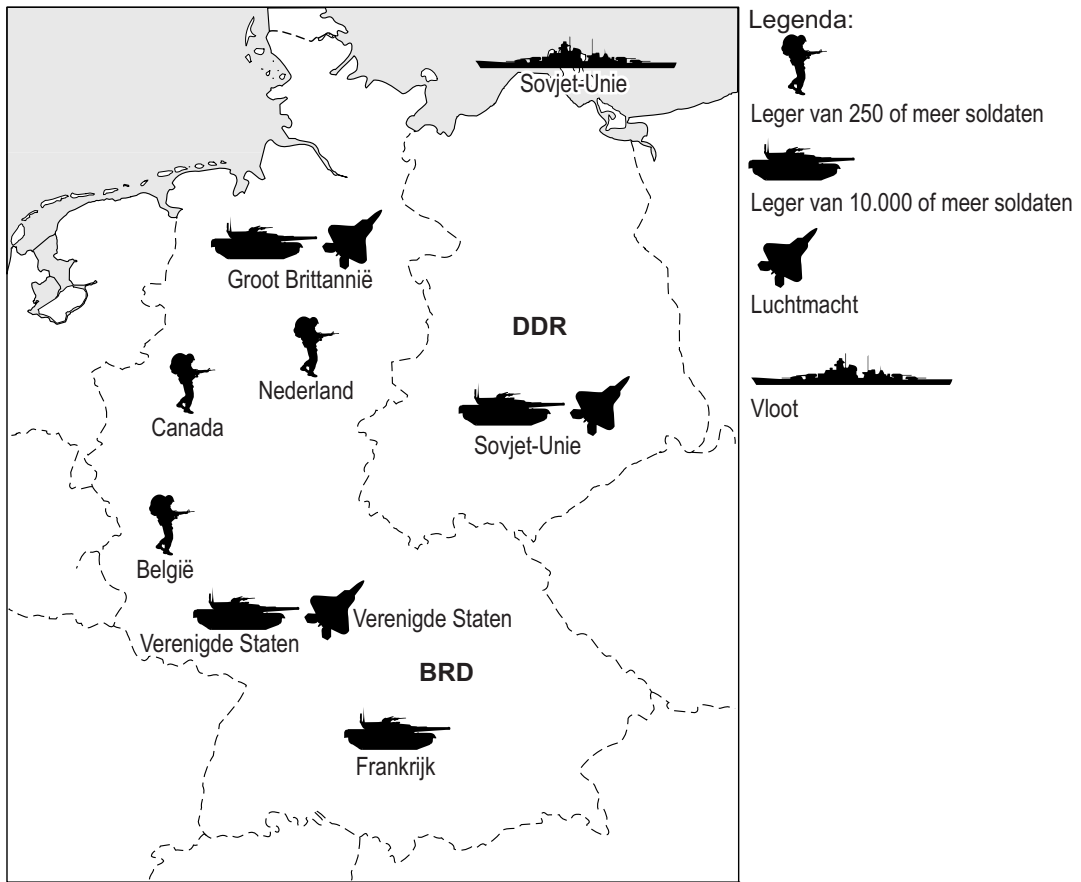

afbeelding 4

bron 21

Een kaart over de aanwezigheid van buitenlandse militairen in de BRD en de DDR (1980):

bron 22

Hieronder en op de volgende pagina's staan vijf afbeeldingen uit de geschiedenis van Europa (uit de periode 1940-1985):

afbeelding 1

Invasie van de Geallieerden

afbeelding 2

Razzia die leidde tot de Februaristaking

afbeelding 3

President Kennedy op bezoek in een gedeelde stad

afbeelding 4

President Reagan op bezoek bij president Gorbatsjov

afbeelding 5

Auschwitz wordt bevrijd

bron 23

Een kaart van Europa, met daarop vijf plaatsen (a, b, c, d en e) waar in de periode 1940-1985 belangrijke historische gebeurtenissen hebben plaatsgevonden:

0 250 500 km

bron 24

Hieronder staan twee overzichten van landen met het totaal aantal behaalde medailles tijdens Olympische Zomerspelen:

1	aantal medailles
Sovjet-Unie	132
Oost-Duitsland	102
Verenigde Staten	94
Zuid-Korea	33
West-Duitsland	40
Hongarije	23
Bulgarije	35
Roemenië	24
Frankrijk	16

2	aantal medailles
Verenigde Staten	101
Rusland	63
Duitsland	65
China	50
Frankrijk	37
Italië	35
Zuid-Korea	29
Cuba	25
Oekraïne	23

bron 25

Een kaart van Europa:

bron 26

Hieronder staan drie onderdelen uit troonredes van koningin Beatrix:

onderdeel 1

Uit de troonrede van 1995:

Door de eeuwen heen zijn velen naar Nederland gekomen om hier te wonen. Dit is voor onze samenleving in veel opzichten een verrijking. Veel nieuwkomers hebben op dit moment te weinig uitzicht op werk en op volwaardige deelname aan onze maatschappij.

onderdeel 2

Uit de troonrede van 1998:

Het wordt telkens weer duidelijk hoezeer landen en volkeren van elkaar afhankelijk zijn. De wereld lijkt steeds kleiner te worden. Politieke, economische en maatschappelijke veranderingen in het buitenland beïnvloeden ook ons land.

onderdeel 3

Uit de troonrede van 2002:

Nederland kent een traditie waarin de godsdienst van mensen uit de hele wereld de ruimte wordt geboden. Die traditie moet behouden blijven.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.